

Hőgyészi Döbrentei Gábor költő, királyi tanácsos, az MTA tagja, a történelem szó megalkotója Somlószlóson született 1785. december 1-jén.

Apja Döbrentei Lajos evangélikus prédikátor volt. Tanulmányait Pápán kezdte, és ott végezte a Donatust. A grammatikai osztályra Sopronba ment, ahol 1805-ig maradt. Itt Baróti Szabó Dávid és Ányos munkáinak hatása alatt a költészet iránti szeretet korán ébredt fel lelkében. Tagja lett a tanulók közt már ekkor fennálló magyar egyesületnek, melynek előbb könyvtárnokává, majd titoknokává választották. Az egyesület elhatározta jelesebb dolgozatainak kiadását, amely A soproni magyar társaság zsengei (Sopron, 1804) cím alatt jelent meg és ebben kerültek nyilvánosság elé Döbrentei első versei is. Nagy befolyással volt művelődésére a Kis János és Kazinczy Ferenc között folyt levelezés is.

1806-ban az év elején, miután meglátogatta Pesten Révai Miklóst és Virág Benedeket, Bécsen keresztül, ahol Batsányi Jánost, Korabinszky János Mátyást, Decsy Sámuel, Kovachich Márton Györgyöt, de főképp Báróczi Sándort kereste fel, május 1-jén Wittenbergbe érkezett. Itt Schroekhnnek világtörténelmi és Poelitz széptani leckéit és estélyeiket látogatta, Klotschnál a széptudományok és művészetek encyclopaediáját és Horatius leveleinek magyarázatát, Grohmannál a bölcséletet, Nitschnél az erkölcsi hittudományt hallgatta, a francia nyelvet tanulta és az olaszban gyakorolta magát.

A jénai ütközet (október 14.) után a francia seregek wittenbergi átvonulása miatt Lipcsébe ment, ahol Platnernél filozófiát, Carusnál tapasztalati lélektant, Ecknél költészettant, Rostnál Cicero, Becknél Homérosz magyarázatát és történelmet, Raunál római jogot, Keilnél szentírásmagyarázatot és Tittmannál hitágazattant hallgatott. Ossziánt annyira szerette, hogy az angol nyelv tanulására is szentelt időt.

Kazinczy gróf Gyulay Ferencnének ajánlotta őt, fia, Lajos nevelőjéül. Pestre utazott, itt barátságot kötött Szemere Bertalannal. November 2-án már Oláhandrásfalván volt, Küküllő vármegyében, ahol megkezdte a Gyulay fiú nevelését.

1809-ben Széphalomra ment Kazinczynak megköszönni közbenjárását. Innen Pestre került, ahol megismerkedett Horváth Istvánnal és Fejér Györggyel, összebarátkozott Vitkovics Mihállyal, Schedius Lajos pedig bevezette Pest úri házaiba. Ezután visszatért Erdélybe, és a nevelés mellett új buzgósággal kezdett irodalommal foglalkozni.

1813-ban Kolozsvárra ment növendékével, és megalapította az Erdélyi Múzeum című folyóiratot.

1814-ben gróf Gyulayné Széphalmon át Bécsbe kísérte, júniusban pedig csatlakozott Wesselényi Miklós báróhoz, és nevelőjével, Pataki Mózzsal együtt Olaszországba kísérte Veronáig. A hazaúton, Niklán meglátogatta Berzsényi Dánielt – akit 1812-ben keresett föl levelével –, Sümegen Kisfaludy Sándort – akinél már 1807-ben megfordult –, Dukán pedig Takách Juditot. Október 16-án érkezett Kolozsvárra.

Irodalmi érdemei elismeréséül 1817-ben kinevezték Hunyad megye táblabírójává, barátja Cserei Miklós pedig 1818-ban ezüst érdempénzzel tisztelte meg. 1817 végén Marosvásárhelyre kísérte Gyulay Lajos grófort, itt együtt hallgatta vele az erdélyi törvényt és a királyi táblánál föl is esküdt.

Aranka György halála (1817) után kidolgozta egy új tudós társaság alaprajzát, mely azonban nem nyert megerősítést.

1819 júliusában elhagyta Marosvásárhelyt és Marosnémetibe (Hunyad megye) költözött. Később megfordult Hevesben, Pesten, 1820-ban ismét a radnai fürdőben, Szentmihályon Desseffy József grófnál és Széphalmon találjuk. Végül novemberben Pesten telepedett le, ahol minden idejét az irodalomnak szentelte.

Mivel fontosnak tartotta a színházügyet, igyekezett előmozdítani színdarabok fordításával és átdolgozásával.

1823-ban Bécsbe költözött, ahol megfordult a kormány legbefolyásosabb embereinél és Hormayr Archivjába több cikket írt a magyar irodalomról. Szerkesztett egy bécsi kalauzt turisták számára Magyar dolgok Bécsben címen, de ez nem jelent meg.

1824. november 5-én kinevezték tartományi másodalbiztossá a budai kerületbe.

1825 szeptemberében Pozsonyba ment a császárné magyar királynévá koronázására, itt ismerkedett meg Széchenyi István gróffal. Az országgyűlés után a nemzeti kaszinó és lóversenytársaság jegyzője lett.

1828-ban a felállítandó magyar akadémia rendszabásait átdolgozó országos küldöttség tagja és jegyzője volt.

1830-ban az igazgatóságnak, a társaságot megalakító gyűlésében, tollvivőjévé, az akadémia filozófiai osztályában helybeli első rendes taggá, majd 1831. február 20-án akadémiai titoknokká választották meg. Az akadémiánál nyert kitüntetései miatt Kazinczy, aki szintén vágyott az akadémiai titoknokságra, elidegenedett tőle és az eddigi szoros barátság közöttük végleg megszűnt.

1830-ban, míg Döbrenteinek az előkelőkre és az akadémia alapítóira tett befolyása elérte tetőpontját, az irodalomban tekintélye mély sebet kapott a Conversations-Lexikon per által. Kazinczy és Kisfaludy köre, akik meg akarták torolni Döbrentei állítólag ellenük folytatott ármányait, nyíltan feltüntették a Wigandtól hirdetett Közhasznú Esméreték Tára hibáit, melynek titkos intézője Döbrentei volt. Döbrentei kivonta magát a nyílt harcból, de annál nagyobb elkeseredéssel vitte át pártoskodásait az 1831-ben megindult akadémiába. Ezen szakadások csak akkor kezdtek kiegyenlítődni, amikor Döbrenteit 1834 áprilisában tartományi albiztossá nevezték ki és az akadémiai titoknokságról lemondott.

1835. szeptember 17-ikén léphetett csak le hivataláról, miután utódot kapott.

Ez időbe esik a Pest vármegyétől pártfogás alá vett színügyben való munkássága. 1833. októbertől 1835. május 1-jéig a színháznak a megyétől kinevezett igazgatója volt.

1841 januárjától kerületében főbiztos és 1844-ben királyi tanácsos lett.

1851. március 28-án hunyt el Budán.

A Magyar Tudományos Akadémián 1851. május 26-án Toldy Ferenc tartott felette

Döbrentei Gábor (1785-1851)

Írta: Adminisztrátor

2015. február 27. péntek - Módosítás: 2015. február 27. péntek

gyászbeszédet. A soproni evangélikus iskolában alapítványt tett, melynek kamatjaiból évenként egy aranyat a magyar irodalom tanára kapjon, egyet pedig az az ifjú, ki a legjobb magyar művet készíti.

Forrás: Wikipédia